

Залишався до останнього, щоб рятувати людей: засновник хабу "Халабуда" зник у Маріуполі, він може бути в полоні

Дата: 27 Жовтня 2022 Автор: Наталія Адамович

Волонтер, громадський діяч Дмитро Чичера зник 17 березня 2022 року в уже фактично окупованому російськими військовими Маріуполі. Вийшов зателефонувати й не повернувся.

Відтоді про засновника й очільника освітнього хабу "Халабуда", завдяки якому від голоду, холоду і російських снарядів рятувалися тисячі маріупольців, ніхто нічого не знає. Лише чутки, які неможливо перевірити: можливо, в полоні в Росії, "ДНР" або на інших тимчасово окупованих територіях – там утримують багато цивільних проукраїнських активістів.

Але й цієї мізерної й дуже непевної інформації його дружині Людмилі та численним друзям досить для того, щоб не полишати надії знайти та визволити Дмитра.

"Мені б дізнатися, де він, тоді ми б діяли сміливіше", – каже Людмила, яка сама була волонтеркою центру в Маріуполі, а зараз разом з командою відновила роботу "Халабуди": спочатку в Запоріжжі, згодом – у Черкасах.

Розшукати Діму (так називає його дружина) вона намагалася офіційними шляхами, пройшла всю процедуру. Звернення писала, куди могла. До Нацполіції, до Міжнародного Червоного Хреста, але безрезультатно.

"Вони написали просту відписку, що вони активно займаються визволенням військовополонених, але "залишайтеся з нами на зв'язку", – каже жінка.

Зверталася до Єдиного координаційного центру з пошуку та визволення полонених, Омбудсману, тоді цю посаду обіймала Людмила Денісова, до Координаційного центру СБУ тощо. Вела й веде розшук офіційно та неофіційно, через соціальні зв'язки.

Поки безрезультатно. На жаль, росіяни про багатьох українських заручників не дають підтвердження, оскільки по факту ті – цивільні й не можуть утримуватися в полоні.

Дмитро – помічник депутата міськради Маріуполя Катерини Сухомлинової. Вона також веде активну діяльність з його пошуку та звільнення, контактуючи з різними організаціями за кордоном.

Багато розповідають про Діму та "Халабуду" на міжнародних майданчиках і маріупольські волонтери.

Крихти інформації про чоловіка Людмила отримує від пересічних людей, які знайомі з Дмитром, або просто знали його в обличчя.

Вперше почула про його можливу долю десь наприкінці весни. Від хлопця, який вже після зникнення Чичери, 23–24 березня побував у "Халабуді". Тоді окупанти вже мародерили на повну, виносили залишки з того, що ще було у волонтерському центрі: особисті речі, меблі, техніку.

Цивільних до "Халабуди" привели російські військові з бомбосховища міста. До повної окупації міста ці люди отримували допомогу тут. Тому, побачивши, що відбувається у волонтерському центрі, запитали про долю волонтерів. Так і отримали відповідь, що керівника центру затримали.

"Халабуда" стала місцем тяжіння для всіх проукраїнських людей у Маріуполі

Заснованому за ініціативою Дмитра Чичери освітньому хабу "Халабуда" як простору в березні 2022-го виповнилося шість років, як волонтерському центру – вісім.

"Чому "Халабуда"? Бо з дитинства – щось таке приємне, рідне. Місце, де ти сам можеш бути собою. Нам хотілося зробити таку місцину саме в Маріуполі", – згадує Людмила.

Дмитро волонтерив вже з 2014 року. Після того, як Маріуполь вперше звільнили від проросійських сил, чоловік надихнувся ідеєю створення першого такого простору в місті під час навчання в Українській миротворчій школі. Спочатку – у форматі антикафе: вільний простір, де односторонні могли б збиратися, вирішувати щось громадою.

Був намір створювати освітні програми для переселенців, які лишилися жити в Маріуполі, пропонувати їх на безплатній основі. Так на базі волонтерки з'явилася ідея освітнього хабу.

Під час занять в "Халабуді". Фото з сімейного архіву

Поступово "Халабуда" стала місцем тяжіння для всіх проукраїнських, небайдужих до життя та долі Маріуполя людей. У хабі проходили не лише освітні заходи, такі, як фотошкола, засновником

Залишався до останнього, щоб рятувати людей: засновник хабу “Халабуда” зник у Маріуполі, він може бути в полоні →...

якої теж став Дмитро, бізнес-курси для початківців у співпраці з міжнародними фондами, донорами, курси англійської та японської мов. Представники патрульної поліції міста проходили тут курси з психологами, з домедичної допомоги тощо.

На базі “Халабуди” обговорювали екологічні проблеми міста – зібрали велику кількість представників місцевої влади, адміністрації міста: мер, секретар міськради, директори великих підприємств.

“Маріуполь – велике промислове місто. Це боліло, тож провели велику акцію “Хочу дихати””, – згадує Людмила.

Проводили творчі зустрічі з відомою українською акторкою **Адою Роговцевою**, робили презентації україномовних книг, майданчик для цього в “Халабуді” надавали безплатно.

З народною артисткою України Адою Роговцевою. Фото з сімейного архіву

“Не було мети просто заробити. Була принципова позиція – мати незалежну платформу в Маріуполі. Незалежну ні від кого – ні від міської влади, ні від спонсорів чи бізнесу, щоб можна було проговорювати для активних людей свої ідеї з покращення життя в місті”, – каже Людмила Чичера.

Все змінилося після повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року.

Приходили не тільки взяти щось, але й допомогти

Свівзасновниця “Халабуди” маріупольська волонтерка **Галина Балабанова** дуже добре знає, як все було на той час у центрі, бо працювала з Дмитром до останнього. Виїхала з міста 16 березня, коли вже лишатися там було фактично неможливо.

Майже три з половиною тижні волонтери збирали гуманітарну допомогу від маріупольців – для маріупольців.

“Ми – незалежна платформа, тобто не залежали ні від політичних, ні від якихось інших сил. З 24 лютого почав долучатися малий бізнес. Волонтерські обороти дуже зросли в той період. Якщо наша команда раніше налічувала 10–12 людей, то в той період волонтерів стало понад 200”, – згадує вона.

До “Халабуди” приходили люди, які колись відвідували освітні заходи або просто знали й довіряли місцевим волонтерам і Дмитру особисто. Тут можна було отримати продукти, навіть гарячу їжу, одяг, медикаменти, засоби гігієни.

“Халабуда” після 24 лютого. Фото з сімейного архіву

З Чичерою Галина бачилася зранку на щоденних нарадах у волонтерському центрі. Той повертався з зустрічей за участю представників місцевої влади — тих, хто ще залишався в Маріуполі, комунальних підприємств, Червоного Хреста — й озвучував нові, актуальні потреби на день.

Удень, поки це було можливо, чоловік їздив по бомбосховищах, підвалах, інших місцях, де ховалися від обстрілів люди. Здебільшого волонтери працювали у місцях перебування людей, про які знали.

“Але Діма міг знаходити інші схованки людей випадково: у школах, підвалах, спортзалах, про які ми не знали. Були десятки таких сховищ, де жили люди, в яких не було де сховатися, або ті, чиї домівки були вже знищені”.

Згодом “прилітати” по місту стало все більше. “Халабуда” була розташована в центрі, тож будівлю накривало з двох боків — зі східних і західних районів Маріуполя. Кільце навколо волонтерів все більше стискалося. Ставало все більше поранених в місті.

Тоді Дмитро переобладнав свій бус, дістав з нього сидіння для того, щоб можна було покласти постраждалих і доправити в госпіталь чи лікарню. Роботи у Дмитра стало ще більше. Разом з іншими розбирав завали. Кілька разів його посікло осколками — здебільшого під час тих самих координаційних зустрічей.

З посиленням бойових дій у Маріуполі волонтери “Халабуди” з сім’ями втрачали житло, тож приходили жити до центру. Тут довелося обладнати підвали для постійного проживання, медичний куточок.

Люди, з якими ми познайомилися в той період, — ветеринар, паталогоанатом, просто з медичною освітою — зашивали там поранених, згадує Галина.

"Нам вдалося зробити у просторі антисептичний куточок з хорошим освітленням від генератора, щоб мати змогу постійно надавати таку допомогу", – розповіла волонтерка.

Допомогу центр надавав у величезних обсягах. Точний облік у ті дні вести було просто неможливо. Загалом, за приблизними підрахунками, через центр пройшли не менше 25 тисяч маріупольців.

За словами Галини Балабанової, це була допомога від місцевого бізнесу: власники привозили фури з їжею або відкривали бази, щоб люди могли взяти собі щось необхідне.

Дмитро Чичера. Фото з сімейного архіву

Коли не вистачало волонтерів з машинами, Дмитро виїжджав разом з іншими, щоб привезти продукти до волонтерського центру.

"Після такої гонитви, кожен день по 7–8 виїздів, мені було важливо, знати, куди він їде, оскільки я залишалася координувати роботу в самій "Халабуді". Якщо його не буде протягом години або двох, щоб ми могли організувати людей на пошуки за тим маршрутом, за яким він поїхав", – каже Галина.

Координація волонтерів центру відбувалася без засобів зв'язку – він повністю зник 2 березня. Були певні місця, де можна було спіймати сигнал. Саме в такі виходив Дмитро, щоб спробувати до когось додзвонитися.

Поки був зв'язок, перші півтора тижня до "Халабуди" заходила благодійна допомога від міжнародних партнерів. Волонтери думали, що встигнуть розпорядитися нею: домовлялися про закупівлі, замовлення гарячих страв. Частина команди, яка виїхала до Запоріжжя, теж допомагала з координацією та пошуком необхідних ресурсів.

Першими "Халабуду" знаходили ті, хто знав про хаб до 24 лютого. Потім – люди з району, де він розташований. Вони бачили чергу біля будівлі й розуміли, що щось відбувається. Згодом почали приходити жителі найвіддаленіших районів міста, їхали на велосипедах чи приходили пішки під обстрілами, щоб отримати якусь допомогу.

"У той період нас називали "Червоним Хрестом", бо більше ніж ми, ніхто в місті не працював. Ми всі жили в "Халабуді". Сьома ранку – підйом, о восьмій вже треба їхати на координаційну зустріч. Потім постійні виїзди. Періодично нас намагалися погодувати наші ж волонтери. Ввечері після всієї цієї гонитви поверталися в центр до комендантської години або у супроводі патрульної поліції після її початку. Тоді – вечірня нарада штабу до 10–11 години. І відбій", – згадує Галина.

Вона каже, що до центру люди приходили не тільки щось взяти, але й допомогти. Дуже багато маріупольців приходили саме допомагати.

"На мені та Дімі була відповідальність цих людей якось перевіряти. Через рекомендації знайомих, наприклад, наскільки це було можливо. Кількість людей збільшувалася з часом. Ми вирішили закрити вхід на вільне відвідування, бо розуміли, що не можемо забезпечити безпеку волонтерів. Відповідно, це була ще комунікація з імпровізованою охороною "Халабуди" на вході-виході".

16 березня, коли волонтери побачили, як прилетіло у сусідню будівлю, і дізналися, що бої точаться буквально за один квартал від них, зрозуміли, що за ними прийдуть – це лише питання часу.

"Так і сталося – через день, відтоді як я поїхала звідти. З Дімою ми встигли посваритися, потім поговорити про те, чому він не хоче їхати. Сказала, що відчуваю себе зрадницею. Запропонувала забрати його собаку, щоб йому було легше", – розповіла Галина.

На "Азовсталі" переховувалися тисячі цивільних: допомагали їм до останнього

Попри відсутність води та електрики, у центрі вирувало життя.

"Наші прекрасні волонтери, у більшості жінки, не просто топили сніг і збирали воду для приготування їжі, вони до останніх днів навіть мили підлогу. Це було щось нереальне. Я не знаю, як вони це робили", – каже Галина.

У певний час в "Халабуді" постійно перебували понад сто людей: як у самому приміщенні, так і у двох підвалах поруч. В основному це були жінки, люди похилого віку, діти – сім'ї наших волонтерів.

Кожного дня в центрі випікали хліб, роздавали гарячий чай. Готували їжу. Спочатку в казанах просто неба. Потім, коли військові оголосили повітряну загрозу і сказали, що відбою не буде, бо вона постійна, перенесли процес у приміщення, де була частина складів.

Випічкою займалося невеличке сімейне підприємництво.

"Поки були дріжджі та борошно, вони робили справжній хліб, а потім – просто лаваші, бездріжджові, без закваски. Готували у великих казанах плов, якусь юшку. Доставляли це у відрах, у всьому, що годилося для таких цілей. Волонтерів також намагалися погодувати хоча б раз на день гарячим", – каже Галина.

Волонтери готують їжу в "Халабуді". Фото з сімейного архіву

Возили їжу й на "Азовсталь", поки могли дістатися туди. Хліб і вода — найперше. Перестали їздити, коли перекрили дорогу через небезпеку, приблизно 7–8 березня.

"Спочатку в сховищах заводу були лише цивільні. Скільки — не маю уявлення, бо там було не одне бомбосховище, а понад десять. Величезна кількість людей. Ще до того, як туди потрапили військові. Згадую, як ми відправили туди перший ЗІЛ повний хліба. Наш волонтер Тарас з "Карітас", коли повернувся, сказав, що вперше бачив, як за секунду з машини зникло все. Стало зрозуміло, що потрібні величезні об'єми для забезпечення людей".

Вже через короткий проміжок часу їздити на "Азовсталь" стало дуже небезпечно, тож волонтери зосередилися на тих районах, куди могли дістатися. На той момент волонтерською допомогою у таких великих масштабах займалася "Халабуда" разом з благодійною організацією "Карітас Маріуполь", але були також інші волонтерські осередки з надання допомоги.

17 березня Галина дісталася Запоріжжя. Про зникнення Діми дізналася пізніше. Їй розповіли, що 18-го в "Халабуду" зайшов російський спецназ. Спочатку там була засідка, потім офіс спецназу, потім розташували ще якийсь підрозділ. Відповідно, жодної інформації про це місце волонтери вже не мали.

"З Дмитром було до 15 людей. Більшість з них потім вийшла пішки з Маріуполя. Що з тими, хто лишився, не знаю", — каже волонтерка.

Бачилися з Дмитром 16 березня

Депутатка міськради Маріуполя, громадська діячка, волонтерка, представниця Мальтійської служби допомоги Катерина Сухомлинова знайома з Дмитром з початку війни — з 2014 року. Перетиналися на блокпостах, на волонтерських стежках цього і наступного років.

"Саме з того волонтерського руху, який тоді постав дуже сильно в Маріуполі, я знаю Діму", — каже вона.

Катерина називає його — "людина-глиба", один з тих, хто об'єднав проукраїнську громаду, надавши можливість акумулювати різні засоби для того, щоб Маріуполь був здатний боротися.

Дмитро одразу взяв на себе функцію керування волонтерським рухом, каже вона. Досвід з 2014-го дозволяв йому мислити масштабно: він добре знав, що потрібно, щоб допомагати людям.

"Організувати людей — це неймовірний хист Дмитра. Він вмів поєднати, додати впевненості в тому, що Україна переможе. Що ми можемо, здатні боротися. Саме через цю палку віру він, на жаль, не зміг покинути Маріуполь вчасно", — переконана Катерина.

Під час однієї з проукраїнських акцій. Фото з сімейного архіву

Дмитро встигав приділяти увагу навіть інформаційній роботі. Люди сиділи тижнями у підвалах, не мали жодної інформації. А в "Халабуді" друкували листівки про те, що відбувається в місті, що взагалі робиться в Україні, — мали цю інформацію від поліції та військових, іноді проривався інтернет.

"Коли мене люди кликали рятувати когось, я брала листівки із собою, роздавала. А далі вже люди один одному розповідали. "Сарафанне радіо" працювало", — розповіла Катерина.

"Халабуда" завдяки Дімі працювала, як великий мурашник, каже вона. Всі знали, що їм треба робити, не було дискоординації. Завдяки цьому багато людей трималися. Більшість тих, хто перебував у хабі і згодом виїхав з Маріуполя, зробили це завдяки тому, що мали трошечки більше інформації, переконана волонтерка.

Згадуючи початок повномасштабної російської інвазії, Катерина каже, що були моменти, коли їй було соромно за людей, але це ставалося лише тому, що їх довели до стану виживання на рівні тваринних інстинктів.

"Але так само я ставлю маріупольців на п'єдестал, бо вони були спроможні боротися і вірити до останнього. А Дмитро — один з тих, хто надихав нас на цю боротьбу", — сказала вона.

Катерина бачилася з Дмитром Чичерою фактично напередодні його зникнення — 16 березня. У цей день мала покинути вже блоковане лівобережжя, бо вивозити звідти поранених стало неможливо. Перебралася до центру. Думала: навіть якщо окупають лівий берег, правий та центральна частина триматимуться. Як і більшість маріупольців чекала українських військових і виїжджати не збиралася.

Але бої вже точилися в центрі, на площі Свободи, тому ухвалила рішення їхати. Катерина знала, що її як волонтерку, громадську діячку, депутатку, проукраїнську активістку очікує велика небезпека в окупації. Розуміла, якщо її знайдуть, то це полон і тортури. До того ж від неї залежали донька і ще двоє знайомих дівчат.

Єдине, про що шкодує, що не спробувала вмовити Дмитра поїхати.

"Мені було дуже соромно їхати, хоча ми вже були в оточенні, вийти з міста можна було лише маленькими вуличками – великі контролювалися солдатами РФ. Жалкую, що не почала вмовляти Дмитра. Але розумію, що він на той момент вже ухвалив рішення залишитися".

Катерина постійно розповідає про Діму за кордоном. Продовжує пошуки, залучаючи різні гуманітарні організації – відкрито чи за лаштунками, коли говорити публічно не можна.

"Діма завжди на вустах, як і інші наші полонені, чоловіки і жінки. Ми віримо, що йому вдалося вижити. Віримо, що Бог врятує його життя, бо він сам врятував багатьох, зробив стільки добра".

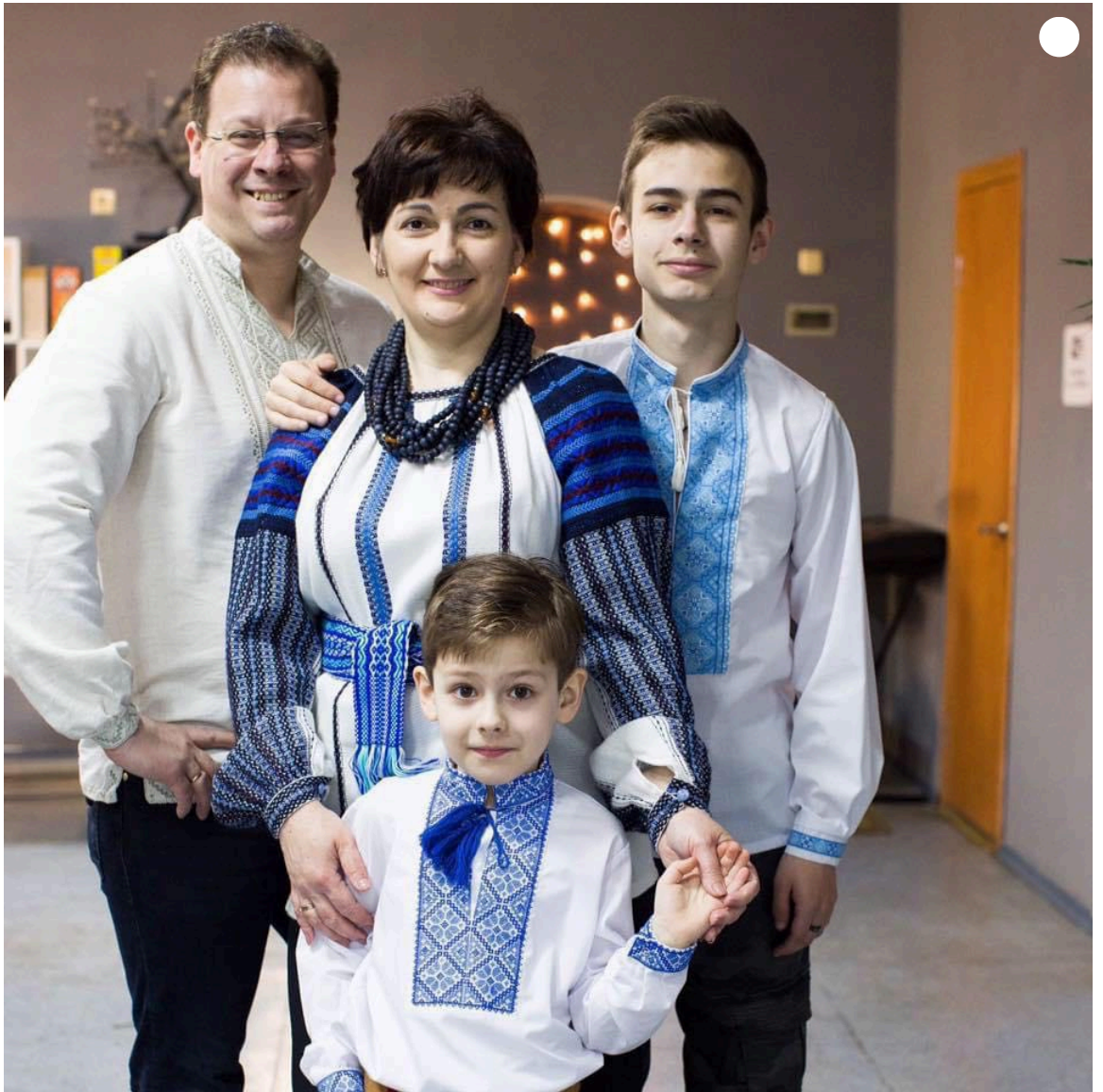
Сили дають робота, сини й друзі

Людмила Чичера бачилася з чоловіком востаннє 25 лютого, коли вивозила дітей – двох синів – з міста. Вона – співробітниця фонду "Карітас Маріуполь".

"У команди були розроблені свої протоколи безпеки, план з евакуації, з урахуванням того, що в нас маленька дитина, я була вимушена виїхати в Запоріжжя", – каже вона.

Розповідає, що від'їжджала якраз з "Халабуди", ночувала там з 24-го на 25 лютого. Але навіть обійнятися не вдалося.

"На ранок, мені здавалося, туди пів Маріуполя прибігло. Хтось приносив щось своє: речі, продукти. Хтось вже потребував якоїсь допомоги. Діма вже був сконцентрований поглядом і поведінкою зовсім не на мені, а лише на роботі".

Дмитро, Галина, Артем і Тимофій Чичери. Фото з сімейного архіву

Поки був зв'язок, координувала роботу з чоловіком на відстані. Всі магазини в Маріуполі вже не працювали. Каже, тоді наївно думали, що зможуть акумулювати всю гуманітарну допомогу в Запоріжжі, чекали зелених коридорів. Назбирали багато тонн гуманітарки, сподіваючись, що все повезуть в Маріуполь. Проте дійсність стала катастрофічною.

16 березня частина волонтерів з команди була змушена виїхати з Маріуполя. Було зрозуміло, що місто беруть у кільце, останні двері зачиняються.

"Але Діма вирішив лишитися. Це було його свідоме рішення. В місті залишалось ще багато людей, які потребували допомоги. Склади "Халабуди" ще були достатньо заповнені необхідним. Тому частина команди і вирішила залишатися. Але після зникнення Дмитра та захоплення волонтерського центру, всі хто був поряд, були вимушені вибиратися з міста", – згадує Людмила.

Про зникнення Дмитра повідомили хлопці, які були з ним в "Халабуді" до останнього.

17 березня він нібито пішов зателефонувати. Був у синьому шоломі й бронежилеті. Без документів, з аптечкою. Сусідню будівлю обстріляли з авіації. Поряд з будинком у бомбосховищі були люди. Тому Дмитро вийшов перевірити, чи все гаразд і, якщо буде можливість, одночасно зробити важливий дзвінок. Кинулися, що Дмитра немає, за дві години. А за цей час в місті можна було зайти бозна-куди у пошуках зв'язку.

Здійснили кілька спроб розшукати його – 17-го ввечері й наступного дня. У сусідніх кварталах вже були росіяни, ставало все небезпечніше – ворог на відстані витягнутої руки. Тож хлопці поодинці полишали місто.

Потім у Запоріжжі Людмила дізналася від них про обставини зникнення Діми. Принаймні, ні слідів поранення людини, ні тіла вони не знайшли, коли шукали.

"Я багато розповідаю про Дмитра журналістам — українським і закордонним. Ні, я не боюся говорити, бо впевнена — зараз ми на такій стадії пошуків, коли потрібний розголос, щоб привернути до його постаті більшу увагу", — переконана вона.

Розраду жінка знаходить в роботі, в дітях. Каже, їй дуже важливо, щоб "Халабуда" продовжувала жити. Тепер такий простір вона з однодумцями відновила у Запоріжжі, а після вимушеного переїзду — в Черкасах.

Каже, що молодший син, 10-річний Тимофій, розуміє, що відбувається. На жаль, у нього не було можливості попрощатися з батьком, коли родина виїжджала з Маріуполя 25 лютого, бо на той момент він був у бабусі.

"Звідти я його посадила в машину і вивезла до Запоріжжя. Звичайно, він переживає. Але попри це кожного разу, як згадую про Діму, він каже: "Мамо, не починай, бо ти зараз будеш плакати". Розуміє, що мені не треба давати можливості розклеїтися, бо потім складно зупинитися. А треба працювати, вірити і шукати".

Старший син Антон, студент третього курсу, дуже підтримує. Друзі постійно поряд, допомагають у пошуках Дмитра та розвитку "Халабуди" в новому місті.

"З оптимізмом і вірою живу. Вони в мене ірраціональні, я не можу їх логічно пояснити. На якомусь глибинному рівні сидить, що так все не може закінчитися. Такої долі він не заслуговує", — переконана Людмила.

Якщо чоловік в полоні, йому доводиться проходити страшні випробування, але він сильний, каже вона.

"На долю Діми випадали різні випробування, що загартували його характер. Тому вірю, що і це випробування вдасться подолати. Зараз мені дуже важливо отримати підтверджену інформацію про його долю. Чітка інформація про перебування в полоні посилить надію на його повернення".

ПОПУЛЯРНЕ

за тиждень

за місяць

за рік

вибір редакції

Новини | 03 Березня 2025

Церемонія "Оскар"-2025: вигуки "Слава Україні!" зі сцени та нагороди для фільму з росіянами

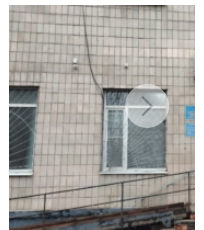
Новини | 03 Березня 2025

Російські війська атакували Україну 83 безпілотниками: понад половину вдалося знищити

Новини | 03 Березня 2025

У Львові вже 20 років функціонує спільнота "Лярш-Ковчег", що об'єднує людей з інвалідністю: чим вона займається?

Новини | 03 Березн

У кременчуцько чоловік: розпоча обставин його см